

BRICS และ BRICS PLUS โอกาสและความท้าทายของภาครัฐและภาคเอกชนไทย

BRICS and BRICS PLUS Opportunities and Challenges of Public and Private Sectors in Thailand

วริศรา เกษมศรี¹
Warisara Kasemsri

Received: 12 July 2023; Revised: 8 October 2023; Accepted: 11 October 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นบทความที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ BRICS หรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วหรือ Emerging Markets ซึ่งประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้ แรกเริ่ม BRICS มีความร่วมมือกันอย่างหลวม ๆ แต่ปัจจุบัน BRICS มีความร่วมมืออย่างเข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งมีกลไกการขับเคลื่อนกลุ่มโดยใช้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือโครงการแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) และธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งปัจจุบัน BRICS ได้ขยายตัวเปิดรับสมาชิกใหม่กลายเป็น BRICS Plus โดยมีประเทศจากหลากหลายภูมิภาคเตรียมเข้าร่วมกลุ่ม อาทิ ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคเอเชียใต้ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ภูมิภาคแอฟริกาเหนือ เป็นต้น ทั้งนี้ ราชอาณาจักรไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งรอเจรจาสมาชิกภาพ หากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS Plus นับว่าเป็นทั้งโอกาสของภาครัฐและภาคเอกชนไทย อาทิ โอกาสในการเพิ่มตลาดการส่งออกของไทย โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โอกาสของภาครัฐและเอกชนในการเข้าถึงทรัพยากรมากขึ้น โอกาสในการเพิ่มทางเลือกในการชำระเงิน และเป็นความท้าทายสำคัญ อาทิ การขาดความเข้าใจในกลุ่มบริกร้อยอย่างลึกซึ้ง ผลกระทบต่อภาคเอกชนไทย ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความไม่เสถียรของการใช้เงินสกุลท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น ไทยจึงต้องบริหารความสัมพันธ์อย่างสมดุลระหว่างกลุ่ม BRICS Plus และกลุ่มมหาอำนาจเดิมคือสหรัฐและชาติตะวันตกเพื่อให้องค์กร (ภาคเอกชน) และของประเทศ (ภาครัฐ) เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: บริกรส์; บริกรส์พลัส; ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่

¹ นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

Corresponding Author, E-mail: warisarose@hotmail.com

Abstract

The significance of BRICS or Emerging Markets and Developing Countries, comprising Brazil, Russia, India, China, and South Africa, is the focal point of this article. Initially, the BRICS exhibited a loose collaboration, which has now evolved into a robust partnership. The primary driving force behind this group is the incorporation of the Belt and Road Initiative (BRI) and New Development Bank (NDB) as key mechanisms. BRICS Plus has opened its doors to new members, including countries from Central Asia, South Asia, the Middle East, North Africa, and more. Negotiations for membership are underway, with the Kingdom of Thailand among those waiting to join. Should Thailand become a member, it presents a valuable opportunity for both the government and private sector. This includes expanding the country's export market, accessing funding from both public and private sectors, gaining access to more resources, and expanding payment options. Thailand faces significant hurdles in comprehending BRICS Plus, its effect on the domestic private sector, cultural disparities, and the instability of local currency usage. As a result, Thailand must maintain a balanced relationship between the BRICS Plus alliance and former superpowers such as the United States and Western nations to optimize the advantages for both the private sector and the public sector of the country.

Keywords: BRICS; BRICS Plus; NDB

บทนำ

นับเป็นเวลา 22 ปีหลังจากที่ Jim O'Neill สร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจเพื่อพยากรณ์แนวโน้มเศรษฐกิจโลกในช่วงครึ่งศตวรรษถัดไป ในรายงาน Building Better Global Economic BRICs ที่ได้รับการตีพิมพ์ในปี 2001 โดย Jim O'Neill (2001) ได้พยากรณ์ไว้ว่า BRICs ซึ่งเป็นอักษรย่อที่ใช้เรียกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วหรือ Emerging Markets ประกอบด้วย บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) และจีน (China) จะเป็นกลุ่มประเทศตลาดใหม่ที่สำคัญซึ่งจะมีบทบาททางเศรษฐกิจระดับโลกในอนาคต ต่อมาภายหลังแอฟริกาใต้ (South Africa) ได้เข้ามาร่วมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เมื่อ 24 ธันวาคม 2553 คำย่อจาก BRICs เดิมจึงกลายเป็น BRICS นับแต่นั้นเป็นต้นมา

แรกเริ่มเดิมที BRICS เป็นการรวมกลุ่มกันอย่างหลวม ๆ แต่ระยะหลัง BRICS มีพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ที่กระชับแน่นแฟ้นขึ้น Singh and Dube (2013) นำเสนอนับตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มในปี 2009 BRICS มีการประชุมสุดยอดร่วมกันมาแล้วจำนวน 14 ครั้ง การประชุมครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2565 โดยผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ ปัจจุบัน BRICS กลายมาเป็นผู้เล่นที่มี

ความสำคัญในระบบเศรษฐกิจโลก ตามการวิเคราะห์ของนักวิจัยทางเศรษฐศาสตร์หลายสำนักที่ได้พยากรณ์ไว้ก่อนหน้านี้

สมาชิก BRICS 5 ประเทศ จากข้อมูลของ Central Intelligent Agency (2023) ทำให้ทราบว่ามีพื้นที่รวมกันมากกว่า 39.7 ล้านตารางกิโลเมตร หรือราวร้อยละ 26.7 ของพื้นผิวโลก และมีประชากรประมาณ 3.22 พันล้านคน หรือราวร้อยละ 40 ของประชากรโลก แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความยากลำบากจากการระบาดของโควิด-19 และสงครามรัสเซีย-ยูเครน แต่ International Monetary Fund (2023) คาดว่าในปี 2023 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของ BRICS จะเป็นบวกทุกประเทศ ได้แก่ บราซิล (ร้อยละ 0.9) รัสเซีย (ร้อยละ 0.7) อินเดีย (ร้อยละ 5.9) จีน (ร้อยละ 5.2) และแอฟริกาใต้ (ร้อยละ 0.1)

จากความร่วมมือของ 5 ประเทศสมาชิก BRICS ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมั่นคงทำให้จีนได้ริเริ่มกรอบความร่วมมือ BRICS Plus ในปี 2017 Qingyi (2018) อธิบายว่า BRICS Plus เป็นรูปแบบนวัตกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมี 5 ประเทศสมาชิก BRICS เดิมเป็นหลัก และเปิดรับประเทศสมาชิกใหม่ โดยเอื้อต่อการสร้างความมั่นคงและประสิทธิภาพของความร่วมมือในองค์กร ที่สำคัญคือความร่วมมือนี้เป็นแพลตฟอร์มที่เปิดกว้างและครอบคลุมสำหรับกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา

Rujopakarn (2022) รายงานว่าราชอาณาจักรไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุม BRICS ครั้งที่ 14 ในฐานะสมาชิกของ 13 ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (Emerging Markets and Developing Countries: EMDCs) รัฐบาลไทยได้เสนอความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก BRICS และ BRICS Plus ซึ่ง Devonshire-Ellis (2022) กล่าวว่าไทยมีแนวโน้มว่าจะเข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS Plus อีกด้วย

การแสดงความตั้งใจที่จะร่วมมือกับ BRICS Plus ของรัฐบาลไทยถือเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกที่มากขึ้นให้กับภาคเอกชนของไทย แต่ในขณะเดียวกัน การกลายเป็นกลุ่มชั่วคราวอำนาจเศรษฐกิจใหม่ของ BRICS Plus ที่เกิดขึ้นมาท้าทายอำนาจเก่าซึ่งนำโดยสหรัฐและยุโรป อาจทำให้สหรัฐและยุโรปอาจมีที่ท่าไม่พอใจ การเข้าร่วม BRICS Plus จึงถือเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของภาครัฐและภาคเอกชนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เนื้อเรื่อง

1. ศักยภาพของกลุ่ม BRICS

สมาชิกทั้ง 5 ประเทศของกลุ่ม BRICS ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในหลายด้าน อาทิ ขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร กำลังแรงงาน ผลิตภัณฑ์ในประเทศ (ความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ) หรือ GDP (PPP) อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง หรือ Real GDP growth rate ตลอดจนการส่งออก และการนำเข้า โดยเฉพาะจีน อินเดีย และรัสเซีย ซึ่งเป็น 3 ประเทศที่มีศักยภาพสูงสุดของกลุ่ม ดังตารางที่ 1

ศักยภาพ	บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
พื้นที่ (อันดับโลก) (ตารางกิโลเมตร)	อันดับ 6 8,515,770	อันดับ 1 17,098,242	อันดับ 8 3,287,263	อันดับ 5 9,596,960	อันดับ 26 1,219,090
ประชากร (อันดับโลก) (ล้านคน) (ประมาณการ 2023)	อันดับ 7 218	อันดับ 9 141	อันดับ 2 1,399	อันดับ 1 1,413	อันดับ 24 58
กำลังแรงงาน (อันดับโลก) (ล้านคน) (2021)	อันดับ 5 99.4	อันดับ 7 72.4	อันดับ 2 476.6	อันดับ 1 791.3	อันดับ 29 22.3
ผลิตภัณฑ์ในประเทศ (ความเท่าเทียมกัน ของอำนาจซื้อ) (อันดับโลก) มูลค่ารวม (2021)	อันดับ 8P 3.128 ล้าน ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 6P 4.078 ล้าน ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 3P 9.279 ล้าน ล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 1P 24.861 ล้าน ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 32 790 พันล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ
อัตราการเติบโตของ ผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง (อันดับโลก) (2021)	อันดับ 101P 4.62%	อันดับ 97 4.75%	อันดับ 32P 8.68%	อันดับ 38P 8.11%	อันดับ 93 4.91%
การส่งออก (อันดับโลก) มูลค่ารวม (2021)	อันดับ 24 317 พันล้าน	อันดับ 10P 550 พันล้าน	อันดับ 13P 643 พันล้าน	อันดับ 1 3.55 ล้าน ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 39 130.8 พันล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ
การนำเข้า (อันดับโลก) มูลค่ารวม (2021)	อันดับ 24P 297.9 พันล้าน	อันดับ 20 373.9 พันล้าน	อันดับ 9 717.1 พันล้าน	อันดับ 2P 3.09 ล้าน ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	อันดับ 44P 104.8 พันล้าน ดอลลาร์ สหรัฐ

ตารางที่ 1 ศักยภาพของสมาชิก 5 ประเทศของกลุ่ม BRICS ในการจัดอันดับโลก
ที่มา: Central Intelligence Agency (2023)

กลุ่ม BRICS กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กลุ่ม BRICS มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งแต่ปี 2012-2022 ผลิตภัณฑ์ในประเทศ (GDP) ของกลุ่มประเทศ BRICS เติบโตใน

อัตราเฉลี่ยต่อปีที่ร้อยละ 5.1 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก 2.1 จุด ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในกลุ่ม BRICS ใกล้ชิดมากขึ้น โดยปี 2021 การค้าสินค้าในกลุ่ม BRICS มีมูลค่าเกิน 5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นครั้งแรก (Zharikov, M. V., 2023) ทั้งนี้ การค้าระหว่างกลุ่ม BRICS ด้วยกันมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

2. การขยายตัวของ BRICS Plus

แรกเริ่มเดิมที BRICS มีการรวมกลุ่มกันอย่างหลวม ๆ แต่มีหลายปัจจัยที่กระตุ้นการขยายตัวของกลุ่ม BRICS ไม่ว่าจะเป็นสงครามการค้าระหว่างจีน-สหรัฐ และมาตรการคว่ำบาตรต่อรัสเซียและจีนจากกลุ่มประเทศตะวันตก โดยเฉพาะการเผชิญหน้ากันอย่างเปิดเผยระหว่างชาติตะวันตกกับรัสเซียและจีนเป็นตัวเร่งให้กลุ่ม BRICS จำเป็นต้องรวบรวมพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มอำนาจและอิทธิพลทางเศรษฐกิจทั่วโลก ในขณะที่ประเทศตะวันตกเพิ่มแรงกดดันทางเศรษฐกิจต่อรัสเซียและจีน ทั้งสองประเทศจึงต้องเพิ่มความพยายามในการขยายขอบเขตอิทธิพลของตน (Gouvea, R., and Gutierrez, M., 2023).

การประชุมสุดยอดกลุ่ม BRICS ในปี 2017 รัฐบาลจีนเชิญผู้แทนจากประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (EMDCs) อีก 13 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย อาร์เจนตินา อียิปต์ อินโดนีเซีย คาซัคสถาน เซเนกัล อิหร่าน อุซเบกิสถาน กัมพูชา เอธิโอเปีย ฟิจิ มาเลเซีย และไทย เข้าร่วมการประชุมด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) โดยจีนได้ประกาศแนวคิด BRICS Plus ซึ่งเป็นแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือให้ใกล้ชิดในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยเน้นการสร้างเครือข่ายหุ้นส่วนการพัฒนาที่เปิดกว้างและหลากหลายเพื่อให้ได้สมาชิกประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และหวังว่าการขยายตัวเป็น BRICS Plus จะนำไปสู่การสร้างสถาปัตยกรรมระดับโลก (global architecture) ที่มีความสมดุลยิ่งขึ้น โดยตั้งอยู่บนหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติ การเข้าถึงและการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน (Davy, J., et al., 2019)

พัฒนาการของ BRICS Plus ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง จนในวันที่ 19 พฤษภาคม 2022 มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศของกลุ่ม BRICS และกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาหรือ BRICS Plus เป็นครั้งแรก โดยมีรัฐมนตรีต่างประเทศ 9 ชาติจาก 4 ทวีปร่วมประชุม ดังนี้ คาซัคสถาน อินโดนีเซีย และไทย จากเอเชีย ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกา สำหรับแอมิเรตส์ จากตะวันออกกลาง อียิปต์ ไนจีเรีย และเซเนกัล จากแอฟริกา และอาร์เจนตินา จากละตินอเมริกา โดยรัฐมนตรีต่างประเทศของจีนกล่าวว่าประเทศที่เข้าร่วม ตกลงที่จะส่งเสริมแนวทางพหุภาคีและการเป็นตัวแทนของประเทศกำลังพัฒนาในธรรมาภิบาลโลก ตลอดจนความร่วมมือในการต่อสู้กับโรคระบาด สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกันและสร้างความสามัคคีของกลุ่มประเทศซีกโลกใต้ (Zharikov, M. V., 2023)

แม้ว่าในปัจจุบัน BRICS จะมีสมาชิกเพียง 5 ประเทศ และยังไม่มีการรับประเทศอื่นเข้ากลุ่มอย่างเป็นทางการ แต่ปี 2023 มี 17 ประเทศสมัครเป็นสมาชิกของ BRICS Plus อาทิ แอลจีเรีย บังกลาเทศ เม็กซิโก ซูดาน ซีเรีย เซเนกัล คาซัคสถาน เวเนซุเอลา อินโดนีเซีย ไนจีเรีย อียิปต์

อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อาร์เจนตินา ตุรกี และไทย กำลังรอเจรจาสมาชิกภาพ เป็นที่แน่ชัดว่าการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ EMDCs เหล่านี้เข้ากับเศรษฐกิจของกลุ่ม BRICS โดยจะสร้างความร่วมมือใหม่จำนวนมาก ซึ่งประเทศเหล่านี้จำนวนหนึ่งเป็นผู้นำในศูนย์กลางเศรษฐกิจและคลัสเตอร์เศรษฐกิจของตนเอง (Gouvea, R., and Gutierrez, M., 2023)

3. กลไกสำคัญในการขับเคลื่อน BRICS Plus

3.1 โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือโครงการแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) เป็นชื่อย่อของแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม (Silk Road Economic Belt) และเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 (Maritime Silk Road) ริเริ่มโดยนายสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีนในปี 2013 โดยใช้ 5 แนวคิด ได้แก่ การประสานนโยบาย การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน การค้าคล่องสะดวก การหมุนเวียนทางการเงิน และการเชื่อมโยงประชาชน (วิรุฬห์ พิชัยวงศ์ ภัคดี, 2562)

BRI คือยุทธศาสตร์หลักของจีนในการขยายอิทธิพลบนเวทีโลกผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งกับนานาประเทศ ครอบคลุมกว่า 80 ประเทศทั่วโลกทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา โดยหลักแล้ว โครงการของ BRI คือการลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทั้งเส้นทางคมนาคม อาทิ ถนน รถไฟ ทางยกระดับ ท่าเรือ รวมทั้งพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตลอดเส้นทาง ประกอบด้วย 2 เส้นทางหลักคือแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม และเส้นทางสายไหมทางทะเล

กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี (2562) อธิบายว่าแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมระหว่างจีน ประเทศแถบเอเชียกลาง และยุโรป สำหรับเส้นทางสายไหมทางทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำเชื่อมจากจีนไปยังประเทศแถบแอฟริกาและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนเขตเศรษฐกิจพิเศษแบ่งออกเป็นโครงการระเบียงเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นระเบียงเศรษฐกิจที่ยาวที่สุดในโลก เชื่อมต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทางตะวันออกกับประเทศเศรษฐกิจยุโรปที่พัฒนาแล้วทางตะวันตก ระเบียงเศรษฐกิจหลัก 6 แห่ง ได้แก่ 1) จีน-คาบสมุทรอินโดจีน 2) จีน-บังกลาเทศ-เมียนมา-อินเดีย (BCIMEC) 3) จีน-ปากีสถาน (CPEC) 4) จีน-เอเชียกลาง-เอเชียตะวันออก 5) เส้นทางยูเรเชีย และ 6) จีน-มองโกเลีย-รัสเซีย (CMREC) แม้ BRI จะมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกับการรวมกลุ่มของ BRICS แต่ในความแตกต่างกันแต่กลับเสริมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่เศรษฐกิจ

3.2 ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB)

ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) เริ่มจัดตั้งเมื่อ 3 กรกฎาคม ปี 2015 เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาพหุภาคีที่จัดตั้งขึ้นโดยสมาชิกกลุ่ม BRICS ทั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ เปิดตัวด้วยเงินทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นเงินที่ร่วมลงทุนประเทศละ 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทรัพยากรสำหรับโครงสร้างพื้นฐานและโครงการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (EMDCs) อาทิ ความช่วยเหลือทางการเงินให้แก่โครงการต่าง ๆ การออกพันธบัตรความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ NDB ยังมีความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนความเสมอภาค ความเคารพซึ่งกันและกัน และความไว้วางใจ รวมทั้งมี

เป้าหมายในการทำงานอย่างรวดเร็ว ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพผ่านการออกแบบการตรวจสอบโครงการที่มีความคล่องตัวและการควบคุมดูแลที่ไม่ต้องใช้ระบบราชการที่ไม่จำเป็น (Giwa, F., 2020)

บทบาทของ NDB มีความโดดเด่นโดยครอบคลุมภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่การขนส่งไปจนถึงพลังงานสะอาด เช่น Putting Ping Hai Bay โครงการพลังงานลมนอกชายฝั่งในจีน ตลอดจนโครงการพลังงานหมุนเวียนในบราซิลและโครงการรถไฟใต้ดิน (Zharikov, M. V., 2023) NDB ในปัจจุบัน นอกจาก 5 สมาชิกกลุ่ม BRICS แล้ว ยังมีบังกลาเทศ (เข้าร่วม 16 กันยายน 2021) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (4 ตุลาคม 2021) และอียิปต์ (20 กุมภาพันธ์ 2023) เป็นสมาชิก NDB ด้วย และคาดว่าอูรุกวัยจะเป็นประเทศสมาชิกรายถัดไปในเร็ว ๆ นี้ (New Development Bank, 2023)

4. โอกาสของภาครัฐและภาคเอกชนไทย

4.1 โอกาสในการเพิ่มตลาดการส่งออกของไทย จากข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างสมาชิก BRICS Plus ให้ภาคเอกชนไทยได้ขยายตลาดใหม่ไปในหลายภูมิภาค ทั่วโลก อาทิ บราซิล ทวีปละตินอเมริกา คาซัคสถาน ภูมิภาคเอเชียกลาง ซาอุดีอาระเบีย ภูมิภาคตะวันออกกลาง อียิปต์ ภูมิภาคแอฟริกาเหนือ แอฟริกาใต้ ภูมิภาคแอฟริกาใต้ ภูมิภาคละตินอเมริกา เป็นต้น

4.2 โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพราะนอกจากความร่วมมือในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล (Government-to-Government) แล้ว กลุ่ม BRICS Plus ยังสนับสนุนภาคเอกชนให้มีความร่วมมือแบบรัฐบาลต่อเอกชน (Government-to-Business) ผ่านกลไกที่กลุ่ม BRICS เดิมสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนเงินทุน นอกจากนี้ให้กับภาครัฐของสมาชิกกลุ่มแล้ว ยังสนับสนุนเงินทุนให้โครงการของภาคเอกชนซึ่งถือว่าการเพิ่มความคล่องตัวให้ภาคเอกชนได้ขยายธุรกิจมากขึ้น

4.3 โอกาสของรัฐและเอกชนในการเข้าถึงทรัพยากรมากขึ้น นอกจากสมาชิกกลุ่ม BRICS เดิมที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากแล้ว ประเทศสมาชิก BRICS Plus ว่าที่สมาชิกใหม่ในถือเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ป่าไม้ แร่ธาตุหายาก ฯลฯ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาาร่วมกับนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าไทยในอนาคตได้

4.4 โอกาสในการเพิ่มทางเลือกในการชำระเงิน เนื่องจากการพัฒนาระบบชำระเงินกลางของ BRICS สนับสนุนการค้าการลงทุนระหว่างกัน เงินสกุลท้องถิ่น รวมทั้งการที่ BRICS เตรียมออกเงินสกุลร่วมโดยอิงกับราคาทองคำและมีทองคำหนุนหลัง ทำให้สมาชิกกลุ่ม BRICS Plus สามารถลดการพึ่งพาเงินสกุลหลักของสหรัฐและเครือข่ายตะวันตก ส่งผลให้เกิดความสะดวกในการค้าการลงทุนหรือการชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิก หากไทยได้มีโอกาสร่วมกลุ่มจะทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนไทยมีทางเลือกในการชำระเงินระหว่างประเทศมากขึ้น

5. ความท้าทายของภาครัฐและภาคเอกชนไทย

5.1 ภาครัฐและภาคเอกชนไทยยังขาดความเข้าใจในกลุ่มบริกส์อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการรวมกลุ่มใหม่และมีสมาชิกจากหลายประเทศจากหลายภูมิภาคทั่วโลก จึงอาจมีกฎระเบียบใหม่ที่ภาครัฐและภาคเอกชนไทยไม่คุ้นเคย ส่งผลถึงความเข้าใจและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของภาครัฐและภาคเอกชนไทย ทั้งนี้ จึงจำเป็นต้องให้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทุกหน่วยงานเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม BRICS Plus รวมถึงยกประเด็นขึ้นมาเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของภาครัฐและภาคเอกชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ภาคเอกชนไทยอาจได้รับผลกระทบ แม้ว่าภาคเอกชนไทยจะมีโอกาสเข้าถึงตลาดในประเทศสมาชิก BRICS Plus มากขึ้น แต่แน่นอนว่าย่อมมีประเทศสมาชิก BRICS Plus อื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้น ภาคเอกชนขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งยังไม่พร้อมต่อการแข่งขันในเวทีระดับภูมิภาคหรือระดับโลกจึงมีความเสียเปรียบ อาทิ ต้นทุนที่สูงกว่าเงินทุนที่น้อยกว่า เทคโนโลยีที่ด้อยกว่า เป็นต้น ภาคเอกชนไทยจึงต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของตนให้สามารถรับมือในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ และภาครัฐไทยควรมีมาตรการเพื่อปกป้องภาคเอกชนไทยไม่ให้เสียเปรียบมากเกินไป

5.3 ปัญหาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ด้วยประเทศสมาชิก BRICS Plus มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากหลากหลายภูมิภาค จึงอาจเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ทั้งในการเจรจา และการดำเนินงานร่วมกัน ภาครัฐและภาคเอกชนไทยจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิก BRICS Plus เพื่อดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างราบรื่น

5.4 ปัญหาจากความไม่เสถียรของการใช้เงินสกุลท้องถิ่น แม้ว่าจะมีการพัฒนาระบบชำระเงินกลางโดยใช้เงินสกุลท้องถิ่นของ BRICS หรือการออกเงินสกุลร่วมของ BRICS แต่จากปัญหาความแตกต่างของแต่ละประเทศ รวมทั้งความไม่คุ้นชินของภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งปริมาณการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกที่ยังไม่สูงนัก ทำให้ระบบการชำระเงินโดยสกุลท้องถิ่นดังกล่าวระหว่างกันยังมีไม่มากนักและเป็นไปอย่างช้า ๆ

6. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐและภาคเอกชนไทย

6.1 ภาครัฐของไทยควรเป็นด่านหน้าในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนไทยมีความสามารถในการแข่งขันเพื่อสู้ในตลาด BRICS Plus ได้ เช่น ดำเนินการเจรจาต่อรองด้านอัตราภาษีศุลกากร เพิ่มความสะดวกในการลดขั้นตอนด้านศุลกากรระหว่างกัน รวมทั้งพัฒนาบุคลากรของรัฐให้มีความเชี่ยวชาญด้านการค้าการลงทุนใน BRICS Plus เพื่อเป็นที่ปรึกษาในกรณีที่ภาคเอกชนไทยต้องการความช่วยเหลือ

6.2 ภาคเอกชนไทยควรพิจารณาการขยายธุรกิจใน BRICS Plus อย่างรอบคอบ ทั้งนี้ หากประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิก BRICS Plus การขยายธุรกิจในประเทศกลุ่ม BRICS หรือ BRICS Plus ภาคเอกชนไทยจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียด เนื่องจากประเทศสมาชิก BRICS และ BRICS Plus เป็นกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ภาคเอกชนควรพิจารณาด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงของธุรกิจก่อนการดำเนินกิจการ เพื่อจำกัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่ธุรกิจอาจเผชิญปัญหาอุปสรรคในอนาคต

6.3 ภาครัฐและภาคเอกชนไทยจึงต้องพิจารณาการใช้เงินสกุลของกลุ่มประเทศ BRICS Plus อย่างรอบคอบ เนื่องจากปริมาณการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก BRICS Plus ที่ยังไม่สูงนัก ทำให้ระบบการชำระเงินโดยสกุลท้องถิ่นดังกล่าวระหว่างกันยังมีไม่มากนักและเป็นไปอย่าง

ข้า ๆ รวมทั้งอาจมีการโจมตีค่าเงินเพื่อลดค่าของเงินสกุลดังกล่าวในอนาคต ภาครัฐและภาคเอกชนไทยจึงต้องพิจารณาการใช้เงินสกุลหลักของสหรัฐและเครือข่ายตะวันตกกับเงินสกุลทางเลือกใหม่ ของ BRICS ในการชำระเงินระหว่างประเทศอย่างรอบคอบ

สรุป

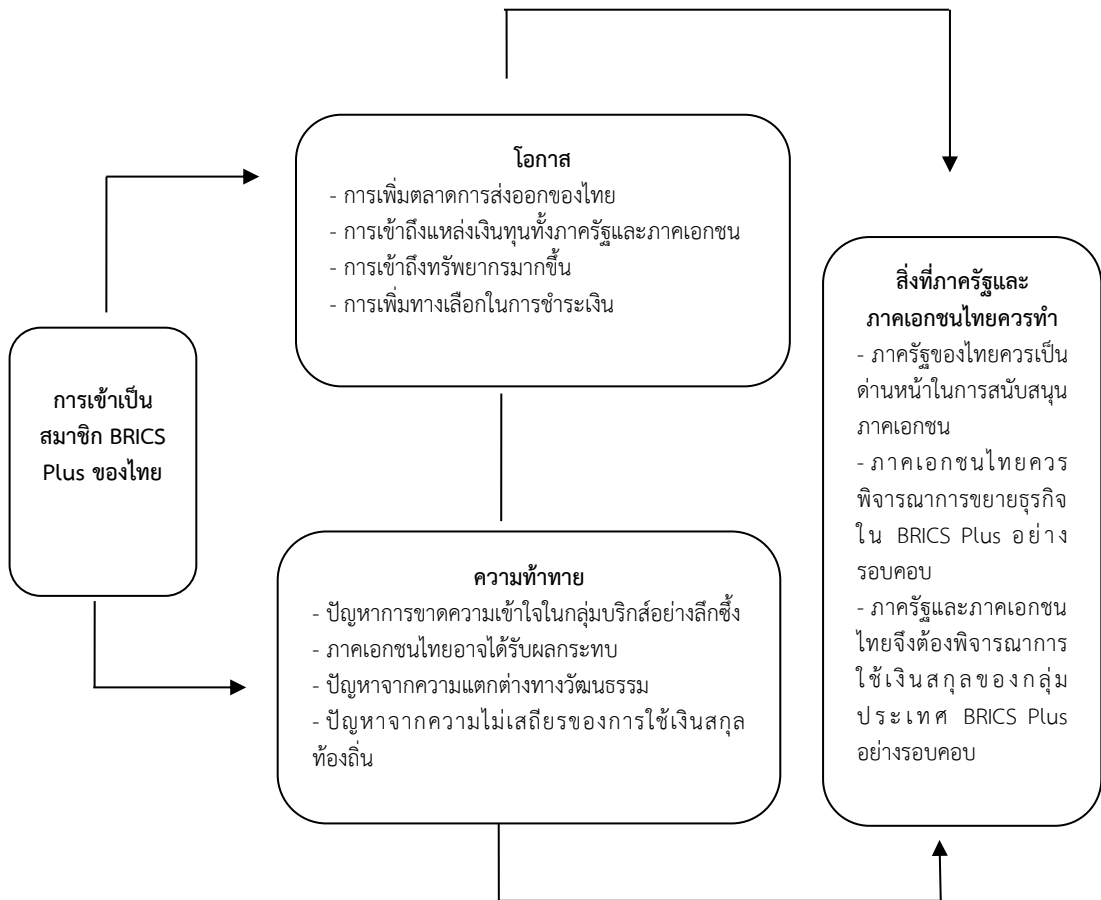
กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วหรือ Emerging Markets ซึ่งประกอบด้วย บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) จีน (China) และ แอฟริกาใต้ (South Africa) ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา BRICS มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่พิเศษ กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ช่วงที่เผชิญสงครามสงครามการค้าระหว่างจีน-สหรัฐ และมาตรการคว่ำบาตรต่อ รัสเซียและจีนจากกลุ่มประเทศตะวันตก กัดดันให้ BRICS ต้องรวบรวมพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มอำนาจและอิทธิพลทางเศรษฐกิจทั่วโลก จึงเกิดเป็น BRICS Plus ในปี 2023 มี 17 ประเทศเตรียมสมัครเป็นสมาชิกของ BRICS Plus ซึ่งหนึ่งในนั้นคือราชอาณาจักรไทย

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องโอกาสและความท้าทายของภาครัฐและภาคเอกชนไทยแล้วนั้น ทำให้สรุปได้ว่า ด้วยกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน BRICS Plus ที่ไทยจะเข้าร่วมกลุ่มในอนาคตนั้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือโครงการแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) และธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) ภาครัฐและภาคเอกชนไทยมีโอกาสเพิ่มตลาดจากข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างสมาชิก BRICS Plus ให้ภาคเอกชนไทยได้ขยายตลาดใหม่ไปในหลายภูมิภาคทั่วโลก รวมทั้งมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรจากประเทศสมาชิก BRICS Plus มากขึ้น

ทั้งนี้ นอกจากความร่วมมือในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลแล้ว กลุ่ม BRICS Plus ยังสนับสนุนภาคเอกชนให้มีความร่วมมือแบบรัฐบาลต่อเอกชนอีกด้วย และจากการพัฒนาระบบชำระเงินกลางของ BRICS ทำให้สมาชิกกลุ่ม BRICS Plus สามารถลดการพึ่งพาเงินสกุลหลักของสหรัฐและเครือข่ายตะวันตก ทำให้มีความสะดวกในการค้าการลงทุนหรือการชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิก

แต่เนื่องจากเป็นการรวมกลุ่มใหม่และมีสมาชิกจากหลายประเทศจากหลายภูมิภาคทั่วโลก จึงอาจมีกฎระเบียบใหม่ที่ภาครัฐและภาคเอกชนไทยไม่คุ้นเคย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรพิจารณาด้านกฎหมาย กฎระเบียบ สำหรับภาคเอกชนต้องประเมินความเสี่ยงของธุรกิจก่อนการดำเนินกิจการ เพื่อจำกัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่ธุรกิจอาจเผชิญปัญหาอุปสรรค

รวมทั้งภาคเอกชนไทยต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของตนให้สามารถรับมือในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ และต้องทำความเข้าใจประเทศสมาชิก BRICS Plus เพื่อดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างราบรื่น ภาครัฐและภาคเอกชนไทยจึงต้องพิจารณาการใช้เงินสกุลหลักของสหรัฐและเครือข่ายตะวันตก และเงินสกุลทางเลือกใหม่ของ BRICS ในการชำระเงินระหว่างประเทศอย่างรอบคอบ เพราะระบบการชำระเงินกลางของ BRICS โดยเงินสกุลท้องถิ่นที่ยังมีไม่มากนัก และอาจมีการโจมตีค่าเงินเพื่อลดค่าของเงินสกุลดังกล่าวในอนาคต สรุปได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 โอกาสและความท้าทายของภาครัฐและภาคเอกชนไทยในการเข้าเป็นสมาชิก BRICS Plus

องค์ความรู้ใหม่

จากบทความวิชาการฉบับนี้ กล่าวถึงการรวมกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วหรือ Emerging Markets ซึ่งประกอบด้วย บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) จีน (China) และแอฟริกาใต้ (South Africa) หรือ BRICS ซึ่งกำลังขยายตัวเป็น BRICS Plus เป็นความท้าทายมหาอำนาจเดิมคือสหรัฐและชาติตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สิ่งสำคัญที่ดึงดูดสมาชิกใหม่คือกลไกที่เอื้อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ได้แก่ BRI และ NDB รวมทั้งการชำระเงินระหว่างประเทศโดยใช้เงินสกุลทางเลือกใหม่ของ BRICS ทั้งนี้ ภาครัฐและภาคเอกชนไทยต้องพิจารณาถึงโอกาสเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ และความท้าทายซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนไทยต้องตระหนักในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจสำหรับการเข้าเป็นสมาชิก BRICS Plus โดยต้องบริหารความสัมพันธ์อย่างสมดุลระหว่างกลุ่ม BRICS Plus และกลุ่มมหาอำนาจเดิมคือสหรัฐและชาติตะวันตกเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร (ภาคเอกชน) และของประเทศ (ภาครัฐ)

เอกสารอ้างอิง

- กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี. (2562). Belt and Road Initiative เดินหน้าไปถึงไหนแล้ว?. SCB EIC brief. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/609542T>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). BRICS - ทางเลือกการเงินใหม่ของโลก?. Inter in Focus. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/our-roles/international-cooperation/clmv-interin/20220902%20Inter%20in%20Focus%2029%20Aug%20%202%20Sep%2022.pdf42T>
- วิรุฬห์ พิชชัยวงศ์ภักดี. (2562). คำสำคัญเพื่อเข้าใจประเทศจีนฉบับหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง. (เสียง ฉาง, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Central Intelligence Agency. (2023). CIA World Fact Book (Countries). 27 June 2023. Retrieved from <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/42T>
- Davy, J., et al. (2019). The BRICS plus Network: a historical overview and future perspectives of the network's role in human factors and ergonomics. In Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018) Volume IV: Organizational Design and Management (ODAM), Professional Affairs, Forensic 20 (pp. 647-656). Springer International Publishing.
- Devonshire-Ellis Chris. (2023). Bangladesh Formally Applies To Join BRICS. 28 June 2023. Retrieved from <https://www.silkroadbriefing.com/news/2023/06/20/bangladesh-formally-applies-to-join-brics/42T>
- Devonshire-Ellis, C. (2022). The New Candidate Countries for BRICS Expansion. 26 June 2023. Retrieved from <https://www.silkroadbriefing.com/news/2022/11/09/the-new-candidate-countries-for-brics-expansion/42T>
- Giwa, F. (2020). The new Development Bank and multilateral trade facilitation agreements on BRICS. Manag Econ Res J, 6(S5).
- Gouvea, R., & Gutierrez, M. (2023). BRICS Plus: A New Global Economic Paradigm in the Making?. Modern Economy, 14(5), 539-550.
- International Monetary Fund. (2023). The outlook is uncertain again amid financial sector turmoil, high inflation, ongoing effects of Russia's invasion of Ukraine, and three years of COVID. 26 June 2023. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-202342T>

- New Development Bank. (2023). Financing for a Sustainable Future. 29 June 2023. Retrieved from <https://www.ndb.int/42T>
- O'Neill, Jim. (2001). Building Better Global Economic BRICs. A Goldman Sachs: Global Economics Paper No. 66.
- Qingyi, S. (2018). Brics Plus: An innovative model for cooperation. 26 June 2023. Retrieved from <https://news.cgtn.com/news/3d3d674d7741544d79457a6333566d54/index.html42T>
- Rujopakarn, P. (2022). Thailand Seeks Closer Ties with BRICS and BRICS Plus. 26 June 2023. Retrieved from <https://thainews.prd.go.th/en/news/detail/TCATG22062810560998942T>
- Zharikov, M. V. (2023). The BRICS Mechanism as a Platform to Support Russian Interests in the Hostile Global Economic and Financial Environment. *Review of Business and Economics Studies*, 10(3), 6-17.